Cengiz Aytmatov

DEVE GÖZÜ

Çeviren:
Refik Özdek

Cengiz Aytmatov; 1928 yılında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'e bağlı Talas Vadisi'nde yer alan Şeker Köyü'nde doğdu. Babası Törekul Aytmatov, annesi Nagima Hamzayevna Aytmatova'dır. Memur olan babası 1937 yılında Stalin'in temizlik harekâtında öldürülen kurbanlar arasındadır. Annesi çeşitli memuriyetlerde bulunmuş ve dört çocuğunu kendi başına büyütmek durumunda kalmıştır. İlkokula kendi köyünde giden Cengiz Aytmatov, babaannesi Ayıkman Hanım'dan dinlediği ninniler, masallar, ve efsanelerle yetişir.

İkinci Dünya savaşının yokluk yıllarını babasız geçiren Aytmatov, çocuk yaşından itibaren çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde köy sovyeti kolhozu sekreteri ve vergi memuru olarak çalışır. 1946 yılında Kazakistan'ın Cambul şehrinde Veteriner Teknik Okulu'nda eğitim görmeye başlamıştır. Bu okul bitince, 1948'de Kırgızistan Tarım Enstitüsü'ne devam etmiştir. 1953 yılında buradan veteriner olarak mezun olur. Aytmatov'un ilk eseri, 1952 yılında *Pravda* gazetesinde yayınlanan *Gazeteci Cyuda*'dır. Bu hikâyeyi, 1957 yılında yayımlanan *Yüzyüze* takip eder. 1956-58 yılları arasında Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne devam eden yazarın Cemile adlı hikâyesi 1958 yılında *Novy Mir* (Yeni Dünya) dergisinde yayınlanır. Bu eseri büyük ilgi görür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızca'ya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalar. Aragon bu hikâyeye yazdığı önsözde Cemile hikâyesini "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" olarak takdim etmiştir. Aytmatov, Cemile'nin yayımlandığı 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başlamıştır. Aynı yılın sonunda Kruşçev'in anti-Stalinist kampanyası sırasında Sovyet Komünist Partisi'ne ve Yazarlar Birliği'ne kabul edilir. Babası Stalin muhalifi olan Aytmatov'un partiye girmesi ve birliğe kabul edilmesi ancak siyasî şartların yumuşaması sayesinde gerçekleşmiştir. Hatta sırf babasının muhalifliği yüzünden öğrencilik yıllarında bursu kesilmiş, pek çok terslikler yaşamıştır. Değişen siyasî şartlarla birlikte Aytmatov hem Kırgız hem de Rus yazarlar arasında yerini pekiştirmiştir. Bu yıllarda *Literaturnyi Kırgızistan* dergisi editörlüğünü, sonra beş yıl boyunca *Pravda*'nın Orta Asya muhabirliğini yapmıştır. Aytmatov 1963 yılında, *İlk Öğretmen*, *Deve Gözü*, *Cemile* ve *Selvi Boylum Al Yazmalım* adlı hikâyelerinden oluşan *Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler* adlı kitabıyla Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1959-67 yılları arasında *Novy Mir*'in editörlüğünü yapmış ve 1968'de Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı yıl Kırgızistan'ın millî yazarı seçilmiştir. Cengiz Aytmatov'un edebî seyri bu yıllarda hikâyecilikten roman yazarlığına doğru kayar. İlk romanı olan *Toprak Ana* 1963'de neşredilir. Yine aynı yıl yayınlandığında büyük heyecan uyandıran *Elveda Gülsarı*'yı kaleme alan Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikâyelerini yayınlatmaya devam eder. 1964'de yayınlanan *Kızıl Elma* ve 1969'da

yayınlanan *Oğulla Buluşma* hikâyelerinden sonra, yazar 1970'de edebiyat âleminde yankı bulan *Beyaz Gemi* romanını neşreder. Daha sonra 1972'de *Asker Çocuğu* hikâyesini, 1975'de Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov'la birlikte *Fuji-Yama* adlı tiyatro eserini, 1976'da *Sultanmurat*, 1977'de *Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek* hikâyelerini neşreder. 1980 yılında kaleme aldığı *Gün Olur Asra Bedel* romanı yazarın edebiyat hayatının zirvelerinden birini teşkil eder.

Aytmatov, 1986 yılında neşredilen *Dişi Kurdun Rüyaları* isimli romanıyla, yazarlık seyrini mahalli olandan evrensel olana taşımıştır. Aytmatov 1990'da yayınlanan *Beyaz Yağmur* ve *Yıldırım Sesli Manascı* hikâyelerinden sonra, aynı yıl *Cengiz Han'a Küsen Bulut*'u yayınlar.

Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı kimliğine sahip olmasının yanında, insan ilişkileri ve yüksek temsil kabiliyeti sayesinde Sovyet devletinden itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır. 1978 tarihinde Yüksek Sovyet Prezidium'u tarafından Sosyalist İşçi Kahramanı olarak ödüllendirilir. 1983 yılında Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü ikinci kez kazanmıştır. Gorbaçov döneminde Sovyet Parlamentosu Kültür ve Ulusal Diller Komitesi Başkanlığı ve Sovyet Yazarlar Birliği Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur. Sovyetler birliği dağılmadan önce Gorbaçov'un beş danışmanlarından biri olmuştur. Cengiz Aytmatov; edebi çalışmalarının dışında, 15 yıl Avrupa'da SSCB ve bilahare Kırgızistan'ın büyükelçiliğini yapmıştır. Avrupa Birliği, NATO, UNESCO ve Benelüks ülkelerinde görev yapmıştır.

Aytmatov, *Gün Olur Asra Bedel* romanının sinemaya uyarlanma çalışmalarının devam ettiği Tataristan'daki Kazan şehrinde rahatsızlanmış ve hastaneye kaldırıldığı Almanya'nın Nürnberg şehrinde 9 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir.

Ötüken Neşriyat tarafından yayınlanan eserleri:

- Beyaz Gemi (Roman)
- Cemile - Sultan Murat (Hikâyeler)
- Cengiz Han'a Küsen Bulut (Roman)
- Dişi Kurdun Rüyaları (Roman)
- Elveda Gülsarı (Roman)
- Gün Olur Asra Bedel (Roman)
- Kızıl Elma - Oğulla Buluşma - Beyaz Yağmur - Asker Çocuğu - Deve Gözü (Hikâyeler)
- Toprak Ana (Roman)
- Yıldırım Sesli Manascı - Yüzyüze - Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek (Hikâyeler)

KAYNAKTAN kovayı ancak yarıya kadar doldurabilmiştim ki, bozkırdan, bangır bangır bir ses geldi kulağıma: "Hey üniversiteli, şimdi gelir yüzünü gözünü patlatırım ha!"

Nefesimi tutup iyice kulak kabarttım. Adım Kemal' di ve hep öyle çağırırlardı. Ama burada "Üniversiteli" takma adını vermişlerdi bana. Tahmin etmiştim: Tarlanın tâ öbür ucunda traktör sesini kesmiş, içinden kargışlar okur gibi bekliyordu. Traktörün sürücüsü de, yüzümü gözümü patlatacağını söyleyen Abakir idi. Her zaman yaptığı gibi bağırıp çağırıyor, küfürler savuruyordu. Bazen yumruklarını sıkıp üzerime yürüdüğü de olurdu. İki traktör vardı ve ben bir kişiydim. Tek atın çektiği bir araba ile onların bütün ihtiyacını ben karşılardım. Su, yakıt, yağ ve daha birçok şeyi ben taşırdım. Üstelik buralardaki tek kaynaktan traktörler her gün biraz daha uzaklaşıyorlardı. Yalnız kaynaktan değil, yakıt deposunun bulunduğu konak yerinden de... Konak yerini değiştirmeyi düşündük ama konağın kaynaktan uzak olması hiç iyi değildi. Abakir gibi bir adama bunu nasıl anlatırsınız? Onun ağzından "Çeneni patlatırım ha! Senin gibi sümüklü bir üniversiteli yüzünden vakit kaybetmeye hiç niyetim yok benim anlaşıldı mı!" demekten başka lâf çıkmazdı.

Oysa ben üniversiteli de değildim. Bir fakülteye gitmeyi düşünmemiştim bile. Orta dereceli okulu bitirir bitirmez, çalışmak için Anarkay'a gelmiştim. Buraya gelmeden önce

yapılan toplantıda bize "Bakir toprakların fatihleri, yeni bölgelerin kahraman öncüleri" olduğumuzu söylemişlerdi. Başlangıçta benim adım sanım bu idi işte. Ya şimdi? Söylemeye utanıyorum: Bir üniversiteli! Abakir'in uydurmasıydı bu. Aslında suç biraz da benim. Düşündüklerimi kendime saklamasını bilmiyor, aklımdan geçenleri bir çocuk gibi hep yüksek sesle söylüyorum. Bu yüzden de benimle alay ediyorlardı. Asıl suçun tarih öğretmenimiz Aldiyarov' da olduğunu ne bilsinlerdi onlar? Aldiyarov bir etnografı. Onu can kulağımla dinlemiş, söylediklerine önem vermiştim ve şimdi de bunun cezasını çekiyordum.

Su fıçısını ağzına kadar dolduramadan yola koyuldum. Aslında yol-mol yoktu buralarda. Arabayla gide gele yolu ben açmıştım. Traktör, uzayıp giden kara tarlanın tâ öbür ucunda duruyordu. Abakir de üzerinde, sürücü yerindeydi. Yumruklarını sallayarak küfürler kusmaya devam ediyordu. Çalkalanan fıçıdan dökülen suların sırtımı sırılsıklam ıslatmasına aldırmadan hızla sürüyordum arabayı.

Burada çalışmam için beni bir zorlayan olmamış, kendi isteğimle gelmiştim. Öbür arkadaşlar Kazakistan'a, gazetelerin yazdığı gibi "gerçek bakir topraklara" gitmişlerdi. Anarkay'a yalnız ben gelmiştim. Bu işlenmemiş toprakları ekime açmak için yapılan ilk çalışmaydı. Ama bu çalışmayı, hepsi hepsi iki traktörle yapıyorduk. Geçen yıl, tarım uzmanı ve bizim şefimiz olan Sorokin, burada, avuç içi kadar küçük bir yere, kurak arazide yetişen arpa ekerek bir deneme yapmış ve iyi sonuç almış. Bundan sonra da aynı sonuç alınırsa, bozkırın yem sorunu kökünden halledilirmiş.

Yine de pek güvenilmezdi bu topraklara. Anarkay bozkırında yazın öyle sıcaklar olurdu ki kaktüs cinsinden taşdikenler bile kuruyup giderdi.

Kolhozlar, kışı geçirmeleri için sonbaharda sürülerini buraya getirirler, ama ekin ekmeye cesaret edemez, karar veremez, bu işi önce başkalarının denemesini, onların alacağı sonucu beklerlerdi. İşte bu yüzden burada çalışan bizler, iki elin parmaklarıyla sayılacak kadar azdık. İki traktör sürücüsü, iki pullukçu, su taşıyıcısı olan ben ve bir de tarım uzmanı Sorokin. Bakir toprakları fethedecek kahraman ordunun sayısı bundan ibaretti işte! Bizim burada ne yaptığımızı bilen belki bir kişi bile yoktu çevrede. Bizim de dünyada olup bitenlerden haberimiz yoktu. Bütün bildiklerimiz, ara sıra Sorokin'den duyduğumuz haberlerdi. Sorokin atıyla sık sık çobanların konakladığı mezraya gider, telsizle amirlerine bilgi verir, burada çektiğimiz sıkıntıları anlatırdı onlara.

Oysa, ben ne diyordum kendi kendime: Hey gidi bakir topraklar! Uçsuz bucaksız el değmemiş engin ovalar!

Bu coşkuyu veren hep o tarih öğretmenimiz Aldiyarov idi. Bakın nasıl anlatmıştı bize Anarkay bozkırını: "... Yüzyıllardan beri el sürülmemiş Anarkay bozkırı. Kurday yaylasından başlar, tâ Balkaş gölünün sazlı, makili kıyılarına kadar uzanır. Baştanbaşa pelin otlarıyla kaplıdır. Yazılanlara, anlatılanlara göre, buraya dalan sürüler, hiçbir iz bırakmadan kaybolup giderlermiş. Uzun yıllar yabani at sürüleri dolaşmış durmuş oralarda. Anarkay, geçmiş çağların sessiz tanığı, büyük savaşların meydanı, göçebe oymakların anayurdudur. Günümüzde Anarkay bozkırı hayvancılık için çok elverişli, zengin bir bölge olmaya hazırdır..."

Anarkay konusunda öğretmenimizin bu coşkulu konuşması uzar giderdi.

O zamanlar, haritada avuç içi kadar büyük görünen Anarkay ovasına bakmak çok hoş bir şeydi. Ya şimdi? Bu döküntü su arabasını sabahtan akşama kadar her tarafa

sürüklüyordum. Akşam olunca atın koşumlarını güçlükle çözüyor, buraya kamyonla getirilmiş sıkıştırılmış ottan yiyebileceği kadarını önüne koyuyordum. Sonra da aşçı kadın Aldey'in verdiği yemeği iştahsız iştahsız atıştırıyor, çadırdaki yatağıma uzanıyor, yatar yatmaz da taş gibi uyuyordum.

Anarkay bozkırının pelin otlarıyla dolu olduğu doğruydu. İnsan saatlerce dolaşsa doyamazdı o güzelliğe. Ama vakit nerde?

Bütün bunlara bir diyeceğim yok. Ama şu Abakir'in benden niçin hoşlanmadığını, benden niçin nefret ettiğini, niçin kızdığını bir türlü anlayamıyordum. Beni burada bekleyen şeyin ne olduğunu nereden bilebilirdim? Aslında karşılaşacağım bütün güçlüklere hazırlamıştım kendimi. Buraya bir konuk olarak vakit geçirmek için değil, çalışmak için gelmiştim. Ama, karşılaşacağım, birlikte çalışacağım insanların ne menem kişiler olacağını hiç düşünmemiştim. Ee, ne yaparsınız, insanlar her yerde insandılar işte!...

Buraya tam kırk sekiz saatte kamyonla gelmiştim. Bu kamyonun arkasına dört tekerlekli su arabasını da bağlamıştık. Beni hayal kırıklığına uğratacak, günlerimi zehir edecek şeyin bu araba olacağını nereden bilecektim!

Aslında ben buraya pullukçu olarak gelmiştim. Kendi kendime: "Bahar boyunca traktörün yanında çalışır, onu çalıştırmasını öğrenir, sonra ben de bir traktör sürücüsü olurum" diyordum. Merkezde de böyle söylemişlerdi zaten. Anarkay'a işte bu umutla gelmiştim. Gelince gördüm ki takımın pullukçusu varmış, öyleyse bana su taşıma işi kalıyormuş, güya onun için gönderilmişim. Tabii bu durum karşısında istersem işi kabul etmez, geri dönebilirdim. O güne kadar ne at koşmuş, ne araba sürmüştüm. Başka bir işde de çalışmış değildim. Yalnız haftada bir gün, cumarte-

si günleri, şeker fabrikasında çalışan anneme yardım ederdim. Babam savaşta ölmüştü ve onu hiç hatırlamıyordum. İşte bunun için bağımsız olmaya, kendi hayatımı kendim kazanmaya kararlıydım.

Yine de işe başlamadan önce dönsem iyi olacaktı ama, buna cesaret edemedim. Dönsem, arkadaşlar bana iyi gözle bakmayacak, dedikoduya sebep olacaktım. Öte yandan, doktor olmamı istediği için annem de gitmeme razı olmamıştı ama ben direnmiş, sonunda onu razı etmiştim. Bir şeyler yapacağımı, başaracağımı, anneme de yardımcı olacağımı söylüyordum kendi kendime. Kısacası buraya gelmeyi, hem de bir an önce gelmeyi, ben istemiştim. Hemen geri dönecek olsam insanların yüzüne nasıl bakacaktım. Çaresiz su taşımacılığını kabul ettim. Bununla beraber, daha su arabasının başına geçmeden başlamıştı aksilikler.

Buraya ulaştığımız gün, kamyonun arkasında ayağa kalkmış, çevreye, uzaklara hayran hayran bakarak bağırmıştım: "İşte eski çağların, efsanelerin yaylası Anarkay!"

Kamyon, belli belirsiz bir yola saptı. Bu sözde yol, yeşermeye başlamış vadilerin, tepeciklerin arasından, uzaktaki hafif mavimsi bir sis perdesine doğru uzanıp gidiyordu. Topraktan, henüz erimiş karların kokusuyla, yeni yeni yeşeren pelinlerin acı kokusu Anarkay ovasını doldurmuştu bile. Boz renkli pelin filizleri geçen yıldan kuruyup kalmış köklerinden çıkıyorlardı yine. Rüzgâr, bu uçsuz bucaksız bozkırın, pırıl pırıl ilkbahar havasının çın çın sesini getiriyordu. Önümüzde uzayıp giden yoldan, alçak tepelerin yanından bayırları aşa aşa gidiyorduk. Her bayırdan sonra ve her tepenin arkasında yeni bir görünümle çıkıyordu Anarkay karşımıza.

Ben bu bozkırda, eski çağların seslerini, yankılarını duyuyordum. Yer sarsılıyor, binlerce atın nallarından çıkan

gürültü kulaklarımda uğulduyordu. Göçebe boyların savaşçıları, bir okyanusun dalgaları gibi, uğul uğul akıyor, o korkunç savaşlara kendi gözlerimle tanık oluyordum sanki. Toynakları tozu dumana katan atlar göğüs göğüse geliyor, kalkanlar, kılıçlar birbirine çarparak şakırdıyor, o engin ova naralarla, at kişnemeleriyle doluyordu. Ben de kendimi o savaşın, o kargaşanın içinde hissediyordum. Sonra savaş durdu, bahar geldi, bütün Anarkay düzlüğü beyaz çadırlarla doldu. Obaların üzerinde boz renkli tezek kokuları yükselmeye, koyun, yılkı sürüleri yayılmaya, otlamaya başladı. Yukarılardan çanlarını çala çala, nereden gelip nereye gittikleri belli olmayan deve kervanları geçiyordu.

Uzun uzun öten keskin bir tren sesi aklımı başıma getirdi ve hayal âleminden çıkıp gerçeğe döndüm. Vagonların üzerine koyu kara dumanlarını püskürterek gidiyordu tren. Yeleleri yel, kuyruğu kılıç olmuş bir ata benziyordu. Uzaktan onu böyle görüyordum. Tren gittikçe uzaklaştı. Sonra ince, kara bir çizgiye dönüştü, sonunda görünmez oldu.

Bozkırın içinde yitip kalmış bir demiryolu durağından rayları geçip yolumuza devam ettik.

Çalışma yerine geldiğimiz ilk gün, eli-kolu bağlı bir durumda kalmıştım. Yol boyunca daldığım ve etkisinden kurtulamadığım hayal içindeydim henüz. Konaklayacağımız yerin hemen yakınındaki küçük tepenin üzerinde, çok eskiden kalma bir taş heykel vardı. Granitten kabaca yontulmuş bu boz heykel, orada yüzyıllardan beri kalmış, bir nöbetçi gibi beklemiş ve yarı beline kadar toprağa gömülmüştü. Uzaktan ölü gözlerle bakıyor ve ürperti veriyordu insana. Sağ gözü, rüzgâr ve yağmurların aşındırmasıyla oyulmuş, yuvasından fırlamış gibiydi. Kalın kaşlar altındaki çirkin gözüyle korku veren bir cadı gibi bakıyordu.

Bir kadın heykeliydi bu. Uzun uzun seyrettim onu. Sonra, çadırın yanına gelerek Sorokin'e sordum:

- Uzman yoldaş, bu heykeli buraya kimler dikmiş olabilir?

Sorokin bir yerlere gitmek için sabırsızlanıyordu. Atına binerken:

- Sanırım Kalmuklardan kalma, dedi ve sürüp gitti.

Çenemi kapatıp sussaydım ya! Hayır, susmadım. İçimden bir ses ya da bir şeyler dürtüyordu beni konuşmam için. Oradaki sürücülere, pullukçulara döndüm. Daha onlarla doğru dürüst tanışmamıştım bile:

- Hayır, dedim, bu doğru olamaz. Kalmuklar buraya ancak onyedinci yüzyılda geldiler, oysa bu heykel onikinci yüzyıldan kalma bir anıt, bir mezar taşı. Bu kadın heykelini, Batıya doğru yaptıkları büyük akın sırasında Moğollar dikmiş olmalı. Biz Kırgızlar da onlarla birlikte geldik buraya. Yenisey'den buraya gelip Tiyan-Şan'a kadar yayıldık. Bizden önce buralarda Kıpçaklar yaşarlardı, onlardan da önce sarı saçlı, gök gözlü insanlar...

Traktörün yanında dikilip duran iş tulumunu giymiş bir adam beni durdurmasaydı, tarihin derinlerine dalıp gidecek, daha da uzatacaktım konuşmamı. Beni durduran sürücü Abakir idi:

- Hey küçük, kes artık! dedi. Anladık ki bir bilginsin. Şimdi git de çadırdan bana yağ pompasını getir!

Ama, yağ pompası yerine gres pompasını getirmiştim ona. Abakir, kırmızı damarlı gözleriyle bana dik dik bakarak ve dişlerini sıka sıka bağırdı:

- Haydi oradan üniversiteli bilgiç! Biz cahillere nutuk atmasını bilirsin ama, deve ile atı birbirinden ayıramıyorsun daha!

İşte o günden sonra, hep "Üniversiteli" dediler bana.

Ve işte şimdi arabayı koşturarak ona doğru geldiğim halde, öfkeleniyor, yerinde duramıyor, sürülmüş toprağa bata çıka üzerime doğru geliyordu.

- Ezilmiş bit gibi ne kımıldanıp duruyorsun olduğun yerde! Daha ne kadar bekleteceksin ulan! Seni bir köpek eniği gibi boğazlayacağım bir gün, varsın bir sümüklü üniversiteli eksik olsun!

Hiç sesimi çıkarmadan traktörün yanına geldim. Hem ne söyleyebilirdim ki? Pek haksız sayılmazdı. Benim yüzümden traktör çalışmadan duruyordu. Bereket versin pullukçu Kalipa (Halife) yardımıma yetişti:

- Hadi Abakir, sakin ol biraz. Bağırıp çağırmanın ne yararı var. Baksana, çalışmaktan içi dışına çıkmış, gücü, nefesi kalmamış zavallının...

Kalipa böyle derken titreyen ellerimden kovayı alıp radyatöre su doldurdu ve devam etti:

- Elinden geleni yapıyor, bak nasıl su içinde, nasıl bitkin...

- Bana ne bundan! diye homurdandı Abakir. Ne işi vardı burada, evinde kalıp kitaplarını okusaydı!

Kalipa yine yatıştırmaya çalıştı onu:

- Yeter artık Abakir, ne kinci adammışsın sen, hiç de hoş değil bu yaptığın!

- Onun her yaptığına göz yumarsam açlıktan geberirim ben. Planı uygulamaktan, işi bitirmekten sen değil, ben sorumluyum. İşi bitirmezsem bunun hesabını bu hıyar üniversiteliden değil benden sorarlar!

Benim okumuşluğuma takmıştı bir kere. Bunu hiç hazmedemiyordu. Niçin okula gitmiştim ben? Tarih öğretmenimizin anlattıklarına niçin bu kadar yürekten inanmıştım? İşte buydu benim felaketim!

Oradan bir an önce uzaklaşmak istiyordum. Çünkü tarlanın öbür ucunda bir traktör daha bekliyordu beni. O traktörün sürücüsü Sadabek idi. Yaşlı, ciddi bir adamdı. O da kızardı ara sıra ama hiç bağırıp çağırmazdı.

Arkamda bir motor gürültüsü duydum. Abakir'in traktörü çalışmış ve ilerliyordu. O zaman rahat bir nefes alarak sırılsıklam olmuş kazağımın içinde titremeye başladım. Şu Abakir denen adam niye bu kadar hırçın, bu kadar kötü idi bana karşı? Oysa daha gençti, otuz yaşlarındaydı. Gerçi biraz şiş yüzlüydü, elmacık kemikleri dolgun ve parlak, elleri kerpeten gibi eğik ve güçlüydü. Ama yine de genel görünümü ile yakışıklı bir adam sayılırdı. Bakışları kötüydü. Çok çabuk kızar, kızdığı zaman gözleri kan çanağına dönerdi. İşte o zaman ondan uzak durmalıydı insan. Hiçbir şeyi gözü görmezdi çünkü.

Geçenlerde bir olay oldu. Akşam üzeri yağmur yağmaya başlamış, bütün gece hiç dinmemişti. Tıpır tıpır monoton sesler çıkararak çadırın keçesini dövmüş, şişirmişti. Sabahleyin kalktığımızda hâlâ yağıyordu. Hiçbir şey yapamadan oturduğumuz için canımız sıkılmaya başladı. Tarım uzmanı Sorokin de yoktu o gün. İşi başından aştığı için yağmur günlerinde bile hiç boş durmuyordu, bir yerlere gitmişti. O bölgede hayvancılık işlerinden de sorumlu olduğu için bir dakika boş zamanı olmaz, her Allah'ın günü at sırtından inmezdi.

Yağmur biraz yavaşlayınca Sadabek'in küçük kardeşi pullukçu Esirkep benim atıma binerek çobanların yanına gitti. Aldey ve Kalipa da kovaları alıp kaynaktan su getirmeye gittiler. Çadırda üç kişi kaldık: Abakir, Sadabek ve ben.

Hepimiz bir köşede sessiz, somurtkan oturuyor, bir şeylerle meşgul oluyorduk. Abakir yarı uzanmış sigara içiyordu. Sadabek ateşin başına serilmiş bir keçeye oturmuş